

стабільних джерел фінансування освіта виконуватиме свою місію щодо розвитку людського потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. Лошенко І.Р. Інструменти формування конкурентоспроможності ВНЗ // І.Р. Лошенко, А. Іванченко // І. Лошенко / Матеріали наук. конф. // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://intkonf.org/ktn-loshenyuk-ir-ivanchenko-a-instrumenti-formuvannya-konkurentospromozhnosti-vnz/>

2. Лазарев В.А. Конкурентоспособность вуза как объект управления: [монографія] / В.А.Лазарев, С.А. Мохначев. – М. : Пригородные вести, 2003. – 374 с.

3. Андреева О. Отличительные черты, определяющие конкурентоспособность ВУЗов // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.megaport-nn.ru/content/articles/19157/>

4. Іванов Ю. Конкурентоспроможність закладів вищої освіти споживчої кооперації на ринку освітніх послуг України / Ю. Іванов. – Українська кооперація. – №4. – 2011. // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/num/ivanov.htm>

СТРАТЕГІЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ЦІЛІ І МОЖЛИВОСТІ

Слатвінський М. А.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії і права
УДПУ імені Павла Тичини

Постановка проблеми. В економічному відношенні відзначається суттєве відставання України як від економічно розвинених, так і ряду сусідніх країн. У 2013 році ВВП на душу населення в Україні (за ПКС) становив 7373,99 дол. США (103-тя позиція серед 186 країн світу, за якими було проведено дослідження), тоді як в Білорусії даний показник – 15633,70 дол. США, Росії – 17708,74 дол. США, Польщі – 20591,75 дол. США [6]. Згідно теоретичних міркувань та досвіду інших країн перехід до інноваційного розвитку з метою скорочення даного відставання, на чому часто наполягають в науковій літературі та періодичних виданнях України, на даному етапі є передчасним. В країнах з аналогічним рівнем розвитку підприємства не можуть сформувати ефективного попиту на інновації: для них більш вигідним є

отримання готових технологій. В зв'язку із зазначеним постає необхідність вироблення в Україні стратегії, що сформує основу для переходу до інноваційного розвитку шляхом модернізації виробництва і економіки загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі сформоване значне коло фундаментальних праць, присвячених розгляду сутності модернізації економіки, визначенню її етапів, форм та типів (А. Ахієзер, Д. Белл, Ч. Вебер, К. Гелбрейт, Е. Дюркгейм, Ш. Ейнзенштадт, Г. Кан, У. Ростоу, С. Хантінгтон та ін.). Для них характерною є розрізненість поглядів на модернізацію, яка розглядається з соціологічних, політологічних та економічних позицій. Практичні рекомендації щодо формування стратегії модернізації економіки держави на сучасному етапі розвитку глобалізації знайшли своє відображення, основним чином, в працях російських економістів (О. Акаєв, Ю. Бокарев, С. Глазьев, І. Діскін, М. Ковальов, С. Пасеко та ін.), однак, вони вибудовуються, виходячи з передумов визначених політичним курсом правлячої верхівки та власних економічних реалій. Актуальним, таким чином, є формування власної стратегії модернізації економіки України, виходячи з її порівняльних переваг в сучасному глобалізованому світі.

Постановка завдання. Виходячи з необхідності формування теоретико-методологічних та практичних засад забезпечення економічного зростання економіки України на інноваційній основі шляхом її модернізації виникає потреба в обґрунтуванні вибору відповідної стратегії, що і зумовило актуальність дослідження. Метою статті є визначення основних цілей модернізації економіки та виявлення можливостей її реалізації у контексті вироблення стратегії економічного розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Вхідження до глобального економічного простору не може відбуватись без переосмислення структури економіки держави, яка має відповідати сучасним викликам економічного розвитку. В такому аспекті вироблення стратегії модернізації економіки України має базуватись на науковій основі, що обґрунтовано відобразить джерела, основні напрями та змістовні особливості модернізаційних процесів.

Модернізація економіки – це процес перетворення соціально-економічної системи відповідно до сучасних вимог на основі

технічного та технологічного оновлення промисловості, широкого використання науки як фактора економічного розвитку.

Вона також може розглядатися як широкий трансформаційний процес, що відбувається в суспільстві, політиці, економіці тощо. Оскільки він має складну системну природу, що торкається функціонування підприємств і суспільства загалом, необхідний не тільки аналіз теоретичних положень, а й практики для встановлення основи розкриття суто вітчизняних економічних проблем, оцінки ситуації та вироблення підходів до модернізації економіки.

Внаслідок поширення процесів глобалізації в світі модернізація і побудова ринкової економіки сформувалась за зразком економічно розвинених країн Заходу, що, однак нав'язало країнам, що розвиваються, наздоганяючу стратегію модернізації, яку можна поділити на два типи. Модернізація першого типу зумовлюється попитом на нові технології та економічні механізми, створені в економічно розвинених країнах, що самостійно виникає в межах національної економіки. Модернізація другого типу зумовлюється тим же попитом, але за впливу держави на процес оновлення економіки і формування споживчого попиту та інвестування.

В країнах, що розвиваються, переважаючою є стратегія другого типу. Так, вона була нав'язана країнам Азії, Африки та Латинської Америки в 50-60-х рр. ХХ ст. Однак, в 70-х рр. ХХ ст. модернізація як теорія була дискредитована реформами проведеними в країнах Південно-Східної Азії, оскільки застосовані заходи йшли врозріз із теоретичними постулатами.

Однак, навіть країни, які декларують формування власних незалежних від країн Заходу цінностей (країни Митного союзу) і мають схожу структуру економіки з Україною, все ж на практиці також притримуються наздоганяючої стратегії другого типу [3]. Як пояснюється, це обумовлене постійним відставанням їх економік від країн Заходу, а самостійний економічний розвиток характерний лише для окремих галузей, і вирішення цієї ситуації вимагає жорсткого державного втручання в ці процеси.

Разом з цим, в країнах Митного союзу поступово з'являються нові теорії модернізації, що передбачають формування випереджуючої стратегії [1; 2]. Однак, така стратегія є більш притаманною для країн, що є лідерами в сфері технічного та економічного прогресу. Вона стимулюється високою конкуренцією

на ринках, а її основою є інновації. Відповідно, для країн, що розвиваються, вона не може бути прийнятною.

Окремим прикладом є Китай, який реалізувавши в 1978-2005 рр. наздоганяючу стратегію шляхом залучення інновацій, перейшов до власного оригінального шляху розвитку, в т. ч. на основі власних інновацій.

Отже, для країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою більш прийнятною є саме наздоганяюча стратегія модернізації першого типу, оскільки в умовах ринкової економіки технологічні інновації не можуть бути нав'язані, оскільки це призведе до надмірних витрат з бюджету за відсутності належного попиту на них з боку суб'єктів господарювання. Дана стратегія, крім того, має ряд позитивних особливостей: довгостроковий характер, підвищення стійкості економіки до міжнародної конкуренції, розвиток людського капіталу як чинника конкурентоспроможності, посилення інноваційної активності шляхом розвитку конкуренції, забезпечення стабільності частки державних витрат у ВВП в середньо- і довгостроковому періодах.

Для реалізації наздоганяючої стратегії модернізації першого типу економіка повинна стати конкурентною та мобільною, що в свою чергу визначається показниками економічного клімату.

Згідно з глобальним індексом конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму 2013-2014 рр. наша країна знаходилась на 84 місці серед 148 країн [5]. Україну відносять до країн, які мають розвинену промисловість та підвищений рівень продуктивності праці, однак конкурують за рахунок ефективного використання низькотехнологічних засобів виробництва. Крім того, згідно звіту «Ведення бізнесу – 2014» Україна зайняла 112 місце в рейтингу, навіть поступаючись Російській Федерації (92 місце), яка з сусідніх країн має найнижче місце. Зокрема, в даному звіті відзначається, що інвестори зіштовхуються з високими витратами на підключення до мережі електропостачання, захист інвесторів, сплату податків, ведення міжнародної торгівлі та на вирішення проблем неплатоспроможності. Крім того, виникають складнощі із забезпеченням виконання контракту через суд та виконання формальностей при митному оформленні товарів [4].

За наведеної інформації стає очевидною необхідність здійснення інституційних реформ з метою підвищення інвестиційної та інноваційної привабливості економіки, оскільки за поточної ситуації

стає неможливим проведення модернізації економіки. Модель наздоганяючої модернізації має передбачати пошук ресурсного забезпечення, здійснення інституційних перетворень, створення фінансово-економічних та соціально-політичних механізмів її реалізації.

Враховуючи сучасне значення інформації як фактора виробництва виникає необхідність формування та розвитку власними силами інформаційної інфраструктури (в розрізі консультативних, інформаційних та техніко-організаційних підрозділів), що ускладнюється як відсутністю відповідного досвіду, так і інвестицій у її формування.

Значну роль в реалізації розглядуваної стратегії модернізації можуть відіграти розроблені програми та нормативні акти, спрямовані на розвиток інноваційного середовища. Необхідно також провести значну роботу щодо просування загальнодержавних модернізаційних проєктів.

Враховуючи наведені порівняльні переваги та обмеження в них економіки України можна визначити оптимальну стратегію модернізації останньої. Вона повинна передбачати розвиток і підвищення якості людського капіталу. Вагоме значення має проведення інституційних змін, макроекономічної стабілізації. Основою економічного розвитку на інноваційній основі, що передбачає модернізацію економіки, виступає процес конкуренції. Підвищення конкурентоспроможності економіки перебуває в залежності і від обсягів та структури інвестиції, зокрема інвестування в розвиток основного капіталу та в інновації. Зазначене, таким чином, передбачає застосування концепції накопичення знань, згідно якої інвестиції в поєднанні з працею виявляють на розвиток виробництва прямий і опосередкований вплив, особливо якщо спрямовані у високотехнологічні галузі.

Висновки. Отже, основна увага при формуванні стратегії модернізації має концентруватись на виробленні комплексу ефективних заходів та відповідного механізму, спрямованих на забезпечення економічного зростання, тобто вона має бути комплексною стратегією. Має враховувати як поточні порівняльні переваги економіки, так і перспективні з огляду на глобалізаційні процеси.

Відповідно до визначених критеріїв оптимальності, комплексна наздоганяюча стратегія має включати такі основні цілі: модернізація

більшості галузей та підтримка конкурентоспроможних галузей; активізація інноваційної діяльності методами конкурентної політики; посилення ринкових інститутів та залучення держави до модернізації; розвиток державно-приватного партнерства для фінансування інвестиційних проєктів; посилення макроекономічної стабільності.

В межах даної стратегії особливу увагу необхідно приділити інвестиціям як чиннику модернізації, які мають бути спрямовані в сфери, що забезпечать максимальну ефективність, конкурентоспроможність економіки, її стабільність та стійкість вирішення соціальних проблем.

Перспективним при виробленні стратегії модернізації економіки України є вивчення можливостей використання моделей даних стратегій в теорії та практиці державного регулювання економіки України, які можуть давати позитивний ефект: інерційної, концентрації на пріоритетних напрямках, управлінської модернізації, інтеграції тощо.

Список використаних джерел:

1. Акаев А.А. О стратегии интегрированной модернизации экономики до 2025 года / А. А. Акаев // Вопросы экономики. – 2012. – № 4. – С. 97–116.
2. Диалектическая теория модернизации (общие положения) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dialectics.ru/762.html>
3. Насыбуллина В. П. Инвестиционный фактор как основа стратегии модернизации экономики России [Електронний ресурс] / В. П. Насыбуллина, Т. Е. Кравченко // Сфера услуг : инновации и качество. – 2012. – №9. – Режим доступу: http://journal.kfrgteu.ru/files/1/2012_09_04.pdf
4. Ease of Doing Business in Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/ukraine>
5. The Global Competitiveness Report 2013-2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf
6. The Heritage Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org>